

Orzeł Bielik – *Haliaeetus albicilla*

Znaki szczególne:

- jest jednym z największych ptaków Polski, rozpiętością skrzydeł ustępuje jedynie dwóm gatunkom, które pojawiają się u nas sporadycznie
- długie, szerokie skrzydła, z bardzo wyraźnie wystającymi palczastymi lotkami
- w locie wyraźnie widoczna jest duża, mocno wysunięta do przodu, jasna głowa
- wyraźną cechą rozpoznawczą dorosłych osobników jest biały, klinowaty ogon

Długość ciała:

75–95 cm

Rozpiętość skrzydeł:

samce do 220 cm, samice do 250 cm

Masa ciała:

samce do 5 kg, samice do 7 kg

Upierzenie:

jasna głowa i szyja, grzbiet i brzuch ciemnobrunatne (młode całe ciemnobrunatne), ogon krótki, układający się w klinowaty wachlarz, z każdym rokiem jaśniejszy, po 5–6 latach śnieżnobiały; dziób masywny – ciemny u młodych, jaśnieje z wiekiem do intensywnie żółtego koloru; nogi żółte, do połowy nieopierzone

Inne cechy:

samce są nieznacznie mniejsze od samic

ZAGROŻENIA

Bielik należy do gatunków zagrożonych globalnie. Tymczasem jego populacja w Polsce jest w wyraźnej ekspansji, co nie oznacza, że nie jest poddana presji ze strony człowieka i czynników naturalnych.

Zagrożenia naturalne:

- drapieżnictwo – jaja są rabowane przez kruki i kuny, a małe pisklęta padają ofiarą puchacza, kruka i kuni
- wypadki zniszczenia gniazd w wyniku silnych wiatrów

Zagrożenia ze strony człowieka:

- niepokojenie wysiadujących ptaków – np. turystyka i prowadzenie prac leśnych w pobliżu gniazd
- degradacja łąk w wyniku zabudowy rekreacyjnej oraz rosnącej presji turystów
- kolizje z napowietrznymi liniami energetycznymi oraz elektrowniami wiatrowymi, szczególnie w dolinach rzek i miejscach koncentracji ptaków
- chemiczne skażenie środowiska

WYMAGANE DZIAŁANIA

- odpowiednia gospodarka leśna – pozostawianie grup drzew na zrębach i ochrona pojedynczych drzew, starszych niż otaczający drzewostan
- całoroczne respektowanie stref ochronnych gniazd – w promieniu do 200 m, a w okresie lęgowym do 500 m
- ograniczenia zabudowy rekreacyjnej brzegów jezior i wysp na terenach łowieckich bielika
- budowa platform i sztucznych gniazd
- ograniczenie użycia śrutu ołowianego w amunicji myśliwskiej stosowanej do polowań na ptaki wodno-blotne
- w pobliżu miejsc koncentracji bielików zastępowanie napowietrznych linii energetycznych liniami podziemnymi lub oznaczanie przewodów znakami ostrzegawczymi, np. sylwetkami ptaków
- izolowanie przewodów elektrycznych na odcinkach przy słupach energetycznych
- zaprzestanie zimowego dokarmiania
- prowadzenie monitoringu i badań na temat preferencji gniazdowania i żerowania, wpływu drapieżnictwa, powracalności młodych na tereny lęgowe oraz stopnia zatrucia metalami ciężkimi i związkami chemicznego

Orzeł Bielik

Polski Związek Łowiecki

PODSTAWOWE WIADOMOŚCI

Jest gatunkiem ściśle związanym ze środowiskiem wodnym. Preferuje okolice jezior i stawów rybnych oraz doliny rzek. Zimą skupia się nad rzekami i zalewami, niekiedy w licznych grupach. Gniazduje niemal we wszystkich typach lasów, wybierając starodrzewy w pobliżu dużych, otwartych zbiorników wodnych. Żyje w parach, w rewirach o wielkości około 100 km², na których tolerowane są osobniki młodociane.

Głównym pokarmem bielika są ryby: płocie, leszcze, karpie, a nawet szczupaki, i ptaki wodne: głównie tyski, a ponadto kaczki, perkozy, mewy, czasem młode gęsi. Sporadycznie poluje na ssaki, a przy braku świeżej zdobyczy żywi się również padliną.

Bieliki gniazdują na drzewie, w pobliżu pnia. Potrzebują do tego starych, mocnych drzew jako podstawy – nawet stuletnie drzewa nie zawsze spełniają te warunki. Budują zazwyczaj kilka gniazd, w sezonie wykorzystywane jest tylko jedno z nich. W jego okolicy można znaleźć wypluwki, odchody, puch i pióra pierzających się ptaków.

Para wspólnie buduje gniazdo od jesieni poprzedzającej sezon lęgowy. Gniazdo rozbudowywane jest przez cały rok i wykorzystywane przez kilka sezonów, przez co osiąga niekiedy duże rozmiary – zazwyczaj około 2 m, ale największe miało 4 m wysokości i 2,5 m średnicy, a masa wynosiła prawie tonę.

Toki odbywają się w styczniu i lutym, trwają niekiedy do początku marca. Ptaki głośno się nawołują, odbywają wspólne loty, a w szczytowym okresie toków chwytają się szponami i koziolkując opadają, rozłączając się tuż nad ziemią.

Bieliki odbywają tylko jeden lęg w roku. W niektóre lata w ogóle nie przystępują do rozrodu. W pełnym zniszczeniu samica składa 2–3 jaja (wyjątkowo jedno) na przełomie lutego i marca. Wysiadywane są głównie przez samice. Samiec zastępuje ją tylko na kilka godzin w ciągu dnia. Wysiadywanie trwa około 40 dni. Pisklęta wykluwają się stopniowo. Opiekują się nimi oboje rodzice – samica pozostaje w gnieździe, a jej partner poluje i dostarcza pokarm.

Powszechne wśród orłów zjawisko zabijania młodszych piskląt przez starsze występuje u bielików rzadko. Przy wystarczającej ilości pokarmu zazwyczaj wszystkie opuszczają gniazdo – w czerwcu, niekiedy w lipcu. Do września pozostają pod opieką rodziców, stopniowo się usamodzielniając. Do czasu osiągnięcia dojrzałości – zazwyczaj w 5. roku życia – koczują, podejmując niekiedy bardzo dalekie wędrówki.

ZWIERZĘTA CHRONIONE

Bielik, uwidoczony w naszym godle narodowym, niesłusznie zaliczany bywa do orłów – faktycznie należy do podrodziny orlanów. Występuje w północnej, środkowej i wschodniej Europie oraz Islandii, Grenlandii, a także Azji na północ od Himalajów. Nieliczna populacja lęgowa w Polsce, szacowana na 600–700 par, zasiedla północną część kraju – najliczniej w rejonie Zalewu Szczecińskiego, Wolińskiego Parku Narodowego, Puszczy Wkrzańskiej i w dolinie Baryczy, nielicznie również w Karkonoszach.

